

Berlare

Druilerige Scheldebroekbossen

14 januari 2010

Het weer wilde niet mee. Het was druilerig en somber de hele dag. Een plakkerige motregen die zo nu en dan eens overging in het echte werk. Je werd er haast ongemerkt nat van. Maar wel nat. Je kan nu eenmaal redelijkerwijs niet verwachten dat ze bij de Boerenkrijgstappers voor elk van de onderdelen van hun drieluik uitstekend weer treffen. Ik heb het overigens al erger meegemaakt.

Hoewel het weer er dus niet naar was bleken toch een groot aantal wandelaars zich daarvoor niet te laten afschrikken. De grote parkings begonnen al aardig vol te lopen en de Festivalhall aan de rand van het Donkmeer gonsde van activiteit toen ik er aankwam. Weliswaar was ik wat later dan volgens mijn gewone doen maar vermits het een thuismatch was, moest ik me niet haasten om ter plaatse te zijn. Ik ging er zoals gewoonlijk te voet heen. Wat niet belet dat ik er toch al ruim voor het officiële startuur van 8 uur was. De stem van de voorzitter van de Boerenkrijgers schalde door het immense gat dat die zaal onder de tribune is om ons welkom te heten en om aan te kondigen dat de helft van al het inschrijvingsgeld dat werd opgehaald die dag zou afgestaan worden om de slachtoffers van de aardbevingsramp in Haïti te steunen. Wie dat wilde kon ook nog een vrijwillige bijdrage samen met het inschrijvingsformuliertje in de bus bij de ingang deponeren. Een initiatief dat door de aanwezigen met een applausje werd begroet. De Boerenkrijgstappers hebben altijd al van sociale betrokkenheid een punt gemaakt want jaarlijks wordt ook een flinke cheque geschonken aan een sociaal doel. Het speechje van de voorzitter werd besloten met de mededeling dat niet ver na het begin van de wandeling een „dreupel“ op ons te wachten stond. Een neut, een jenever dus. Voor de liefhebbers.

De gele bordjes met de rode pijl wezen naar links vlak buiten de startzaal en iedereen volgde die richting ook getrouw. Wat uiteraard wel aan te raden was wilde men één van de voorgestelde trajecten volgen. En het „dreupelkot“ bereiken. Het bleek overigens een tent te zijn. Het hele traject was, tussen haakjes, weer voorbeeldig bewegwijzerd. Even dacht ik dat de weg over „het Brugsken“ zou gaan en zo langs de Dam dwars over het Donkmeer. Maar dat was helemaal niet zo. Even verder moesten we de baan over naar een aardeweg die in een soort residentiële camping achter de onzichtbaar blijvende Donkkapel uitkwam. Om in de Oude Dreef terecht te komen. Dat is een weg die al heel lang bestaat. Natuurlijk nu niet meer volgens het oorspronkelijke tracé en al helemaal niet met de bebouwing zoals die er nu is. Mijn vader zaliger noemde de verkaveling achter de kapel steevast „het miljoenenkwartier“. Wegens de riantte onderkomens die er gebouwd zijn. Vroeger heette het hier Bareldonkdreef of Pachthofdreef en die liep inderdaad voorbij de omwalde hoeve het Pachthof tot in de Turfputstraat. Dat wegtracé staat al aangegeven op 17de-eeuwse kaarten. In de “Ommeloper ende Terrier ofte Land en caerteboek der Prochie van Berlaere” (1773-1786) is deze lange rechte dreef aangeduid met de naam “Popelieren Dreve”. Ik kan niet genoeg krijgen van dat rare taalgebruik van toen. Wat er verder nog op de Ferrariskaart van ongeveer 1770 stond waren twee heuvels aan weerszijden van de weg voor het Pachthof die zeer herkenbaar waren weergegeven. Daar blijft nu bijna alleen nog de Kapelleberg met de kapel en de kruisweg van over. Het Pachthof zelf heeft nog dienst gedaan als onderkomen of buitenverblijf van de Heren van Berlaere. Er was voor ons zo vroeg op de morgen niet veel van te zien, trouwens.

Via een met stalen hekken afgesloten, kaarsrechte dreef langs het megalomane stulpje van de eigenaar van die dreef mochten we het Broek induiken. Daar wordt voor het ogenblik lelijk huis gehouden want een groot deel van de populieren is kort geleden geveld en die stammen liggen nu her en der op ophaling te wachten. Waarbij een kaal en zelfs wat

Een wat trieste aanblik, al die geveldde stammen.

griezelig landschap overblijft. Bovendien waren gedeelten van het wandelpad door de zware machines tot pulp gereden en moest er goed uitgekeken worden waar men kon lopen. Het is echter de bedoeling om de vrijgekomen oppervlakken te beplanten met inheemse bomen. Iets waar men trouwens al mee bezig is, zij het op andere plaatsen dan waar wij passeerden. Die populieren zijn daar ooit geplant om op relatief korte tijd weer geveld te kunnen worden om (eertijds) tot lucifers verwerkt te worden. Wanneer de nieuwe en de voorziene aanplant tot wasdom is gekomen zal het broekbos veel meer divers zijn dan het nu is. Het is echter de Schelde die grotendeels verantwoordelijk is voor het ontstaan van dit landschap. Zo ongeveer 10000 jaar geleden moet het een trage, brede en ondiepe rivier geweest zijn die een lange hoefijzervormige meander maakte. Die meander kwam tot bijna aan wat nu de baan is die Overmere verbind met Zele. Nu nog kan men op de kaart aan de rij watervlakken zien hoe de loop van de rivier toen is geweest. In de loop van die vele, vele eeuwen is de rivier nogal eens van loop veranderd. Hetzij doordat ze zichzelf een nieuwe weg uitsleet, hetzij door een storm en de daarmee gepaard gaande overstromingen. Daardoor is in vroegere eeuwen een gedeelte van de stroom rond de alluviale zandheuvel "de Donk" onderhevig geweest aan een proces van verlanding en turfvorming. In de achttiende en het begin van de negentiende eeuw is deze turf ontgonnen om gebruikt te worden als brandstof in de woningen. Na de turfwinning liepen de ontstane putten van het zogenaamd Berlaars en Overmeers Broek geleidelijk onder water. Het Berlaars Broek werd, eerst in 1862, leeggepompt en daarna nog eens na de Eerste Wereldoorlog.

Voor heel oude bewoners van de omgeving is het „Watermachien“ een begrip. Dat was een stoommachine die de pompen aandreef die voor dat leegpompen dienden. Het water werd via een kanaal („de Vaart“, de zwemvijver uit onze jeugd) naar de Schelde gebracht. Nu gebeurt dat wegpompen op een andere plaats in het Broek en het water wordt via een kanaal dat langs de Scheve Villa loopt in het Donkmeer gepompt. Eerst werd het Broek hoofdzakelijk bebost met wijmen (of tenen voor mandenvlechtwerk) en, zoals gezegd, na de Tweede Wereldoorlog met populieren. Dat er eertijds door de mens duchtig is ingegrepen is op vele plaatsen nog duidelijk te zien. Er lopen kaarsrechte beken doorheen het gebied die daar meestal gekomen zijn door de turfafgravingen. Overigens is de bodem op vele plaatsen buiten de wandelpaden niet betrouwbaar. Niemand moet het dan ook in zijn hoofd halen om buiten die paden wat te gaan rondstruinen. Het zou wel eens kunnen gebeuren dat men op één van die zogenaamde drijfkillen terecht komt waarbij acuut verdrinkingsgevaar bestaat.

Ook aan de andere kant van de Blauwhofdreef wachtte nog een stuk broekbos. Het viel op dat het waterpeil in de putten daar bijzonder hoog was. En bovendien lag er nog steeds een laag melkwit ijs op.

Ter hoogte van het eerder genoemde, moderne, pompstation ging het traject weer op de bewoonde wereld af zodat we terecht kwamen in wat ooit de kasteeldreef was. De uitweg voor de koetsen van de bewoners van dat kasteel. Toen nog afgeboord met monumentale beuken. Die laatsten hebben de Tweede Wereldoorlog niet overleefd want ze werden geveld om tot brandstof te dienen. Wat overigens ook het geval was met de turf die toen uit het Broek werd gehaald. Om maar voorbij te gaan aan de bomen daar die toen illegaal werden omgelegd. Nu begint de kasteeldreef stilaan weer een beetje van zijn oude allure terug te krijgen. De beuken die er zijn aangeplant in een vierdubbele rij, beginnen weer wat omvang te krijgen. Op het driehoekige stukje gras voor de poort van het kasteel stonden, toen ik nog naar school ging in Berlare, de overblijvende majestueuze beuken waar we beukenootjes gingen rapen voor en na schooltijd. Ze zijn er niet meer... Die school trouwens ook niet meer.

De Sint-Martinuskerk in Berlare

De eerste rust- en controlepost wachtte in de schaduw van de Sint Martinuskerk. Het was daar bijzonder druk zodat binnen- en buiten raken niet zo voor de hand lag.

Telkens ik wat wil vertellen over alweer een wandeling om en bij de Donk, vraag ik me af wat ik daarover nog kan zeggen wat enigszins het lezen waard is. En bijna iedere keer weten de Boerenkrijgstappers, althans degenen die verantwoordelijk zijn voor het parcours, me te verassen met een paadje, een hoekje of een stukje van het grondgebied dat voor mij nieuw is. Al vlijde ik mezelf dan met de gedachte dat ik toch stilaan wist wat er op wandelgebied in de drie Donkgemeenten te beleven viel.

Ja, ja, zo leren de ketters doch zij dolen. Ook dit keer was dat zo. Of het nu een vernieuwd klinkerstraatje is waarvan ik de naam weliswaar kende (de Rijtewegel, bijvoorbeeld) maar waar ik waarschijnlijk nog nooit ben langs geweest, of het stukje Berlare tussen de uiterwaarden van de Schelde en het bewoonde gebied, delen ervan waren toch alweer nieuw. Op het stuk dat van de Sarosstraat tot vlak achter en langs de winterdijk van de Schelde

Ruiters! Help!

liep ontdekte ik nu een reeksje land- of rivierduinen. Tja, die zijn er wel meer (ge-weest) in Berlare maar doordat ik hier voor het eerst langskwam terwijl er geen bladeren aan de bomen staan, waren die nu wel heel goed zichtbaar. Op dat brede zandpad werd ik trouwens een paar maal opgeschrikt door galopperende paarden. En later in het Broek ook nog eens. Het leek wel paarden-dag vandaag. Ik wantrouw het gedrag van die beesten zeer. Om één of andere reden schijnen die mijn aanwezigheid niet goed te verdragen. Ik stel me, wanneer zo'n stel centauren arriveert, altijd bescheiden aan de kant van de weg en ik vermijd het onverwachte bewegingen te maken. Dat is meestal tot wederzijds welbevinden van ruiter, paard en wandelaar. Meestal, maar niet altijd. De eerste keer passeerde die horde me met dampende rijdieren en rondvliegende kluiten aarde zonder bijverschijnselen. Behalve dan het achterlaten van een aroma van stront en paardenzweet. Ik stel me zo voor dat die ruiters daar toch een week lang moeten naar meuren. De tweede ontmoeting viel me te beurt op een wat smaller stuk van het pad en, verdorie, het laatste paard van de meute vertoonde toch wel weer het soort gedrag dat vermag mijn nekharen over-eind te laten staan. Dat bestaat erin dat schijnbaar de achterpoten (pardon: de achterbenen) van het dier hun best doen om de voorste in te halen. Hetgeen resulteert in een stel van ruiter en paard dat dwars over het pad zijdelings dribbelend veel te snel naderbij komt. Het beest briede daarbij en schudde de massieve kop als het Ros Beiaard in zijn betere dagen. Ik begon stilaan paniekerig te overwegen of een jump over het (te hoge) prikkeldraad niet te verkiezen was boven een tik van een stel hoeven, toen de ruiter het dier weer onder controle kreeg. Hoewel ik in dezen volkomen onschuld pleit, wordt ik door de ruiter dan altijd vuil aangekeken. De volgende ontmoetingen hadden bij mij geen adrenalinestoot tot gevolg. Er waren ook nogal wat mountainbikers op weg maar die nemen in de breedte niet zoveel plaats in dus daar was in dit geval best mee samen te leven. Ze ruiken ook niet. Tenzij soms naar deodorant of after shave. Een groep geestelijk onvolwaardigen met quads die hoorde ik wel (ja zeg, wie niet?) maar ik zag ze haast niet en ze kozen een andere weg dan ik om hun ongein in lawaai en benzinedampen te bedrijven. Ook waren er gelukkig geen SUV's te zien. Waar staat dat trouwens voor, dat SUV? Socially Unacceptable Vehicle? Een groot deel daarvan bleek tenslotte geparkeerd te staan bij een grote hall waar, denk ik, tennis wordt gespeeld. Als het al geen hondenschool is want ze noemen zichzelf „Chiwawa“. Zo'n immense hall voor de kleinste hondjes ter wereld? Die beestjes krijgen pleinvrees!

Op weg naar een tweede passage langs de Parochiezaal voor een controle (de derde in de rij) werd me nog een leuk kijkje gegund op het kasteel van Berlare. Je kan (mag) er weliswaar niet bij maar door de tralies van het hek kon ik toch een paar plaatjes schieten. De laatste lus van deze wandeling leidde langs een nieuwbouwwijk waar alleszins twee van de straten vernoemd zijn naar illustere personen die in Berlare geboren zijn. Ik kwam terecht in de Fred De Bruynestraat. Dat is een succesvol wielrenner geweest die klassiekers als De Ronde van Vlaanderen, Milaan-San Remo en Parijs-Roubaix gewonnen heeft.

Een kijkje op het domein van het kasteel van Berlare (door het hek)

Ik weet dat er ook nog een Paul Cammermansstraat is. Dat was een acteur. Bekend van televisie, de film en het theater. Maar in die straat kwamen we dit keer niet. Via de insteek aan „De Halve Maan“ (een café) ging het weer het Broek in. Over het Schuitje op de aankomst aan die daar nog een drie- of viertal kilometer vandaan was.

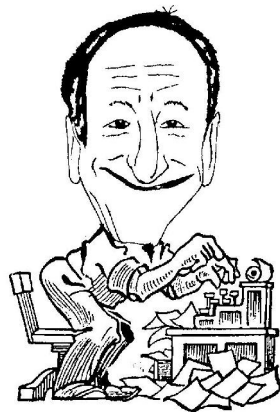
Hoewel ik een kaart had gekregen voor de „Witkap trofee“ heb ik het noodzakelijke stempeltje gemist. Die bewuste trofee kan je verdienen door aan elk van de drie wandelingen van de Boerenkrijgstappers in hetzelfde jaar mee te doen. Dat wordt beloond met een kartonnetje... bier. Dat ik mijn stempeltje niet haalde komt waarschijnlijk wel omdat ik niet tot het eindpunt gewandeld ben. Het traject kwam zo dicht bij mijn huis in de buurt en het begon nog wat meer te regenen zodat ik de weg naar huis heb genomen zonder nog eens naar de Festivalhall te gaan. 't Zal me leren!

En het kasteel zelf.

Volk, volk, zover je kijken kon!

©Michel Christiaens